

S A M Þ Y K K T

um breytingu á lögreglusamþykkt fyrir Húsavíkurkaupstað,
nr. 33 27. janúar 1972.

1. gr.

Í stað „45 km“ í 30. gr. komi: 35 km.

2. gr.

Samþykkt þessi öðlast þegar gildi.

Samþykkt þessi, sem bæjarstjórn Húsavíkur hefur samið og samþykkt samkvæmt lögum nr. 1 3. janúar 1890, sbr. lög nr. 67 28. nóvember 1919, um lögreglusamþykktir fyrir kaupstaðina, staðfestist hér með og birtist til eftirbreytni öllum þeim, sem hlut eiga að máli.

Dóms- og kirkjumálaráðuneytið, 2. maí 1974.

Ólafur Jóhannesson.

Ólafur W. Stefánsson.

3. maí 1974.

Nr. 132.

A U G L Ý S I N G

um íslenska stafsetningu.

I. KAFLI

Almennt ákvæði.

1. gr.

Eftirfarandi reglur skulu gilda um stafsetningarkennslu í skólum, um kennslubækur útgefnar eða styrktar af ríkisfé, svo og um embættisgögn, sem út eru gefin.

2. KAFLI

Um z og afnám hennar.

2. gr.

Ekki skal rita z fyrir upprunalegt tannhljóð (d, ð, t) + s, þar sem tannhljóðið er fallið brott í eðlilegum, skýrum framburði.

3. gr.

Til leiðbeiningar skal bent á eftirfarandi atriði:

- a) Í stofnum fallorða skal tannhljóð haldast á undan s, ef það kemur fram í einhverju falli orðsins. Skiptir þá eigi máli, hvort tannhljóðið er borið fram eður ei, t. d. lofts (af loft), lats (af latur), lands (af land), skorts (af skortur) o. s. frv.
- b) Í orðstofnum skal tannhljóð haldast á undan s, ef svo er borið fram, t. d. reiðstu (af reiðast), gleðstu (af gleðjast); (hefur mæðst) (af mæða(st)), græðst (af græða(st)), dáðst (af dá(st)); greiðsla, breiðsla o. s. frv.
- c) Ef stofn lýsingarháttar þátíðar sagnar eða lýsingarorðs endar á -tt samkvæmt uppruna, skal þeim stöfum sleppt, ef endingin -st fer á eftir, t. d. (hefur) sest (af

- setja(st)), (hefur) flust (af flytja(st)), (hefur) breyst (af breyta(st)), (hefur) hist (af hitta(st)); stystur (af stuttur) o. s. frv.
- d) Ef lýsingarháttur þátíðar í germynd endar á -st eða sst, skal miðmyndarendingu sleppt, t. d. (hefur) leyst (af leysast), (hefur) lýst (af lýsast), (hafa) kysst (af kyssast) o. s. frv.
- e) Í sérnöfnum, erlendum að uppruna, má rita z, t. d. Zóphanías, Zakarías, Zimsen o. s. frv.
- f) Í ættarnöfnum, sem gerð eru af mannanöfnum, sem hafa tannhljóð í enda stofns, má rita z, t. d. Haralz, Sigurz, Eggerz o. s. frv.

3. KAFLI

Um stóran staf.

4. gr.

Málgrein og málgreinarígildi skulu hefjast á stórum staf, nema semíkomma sé notuð milli málgreina. Dæmi: Við Jón erum skólalæraður. „Árni, ætlarðu í bíó í kvöld?“ „Já.“

5. gr.

Bein sérnöfn skal rita með stórum staf. Til þeirra teljast m. a.:

- a) Mannanöfn, gælunöfn, guða- og goðanöfn, eiginheiti dýra og dauðra hluta, t. d. skipa (báta) o. s. frv., t. d. Guðmundur; Gummi; Jesús; Óðinn; Rauður, Akraborg.
- b) Örnefni, t. d. landaheiti, staðaheiti, bæjanöfn, nöfn gatna, nöfn landshluta og heimsálfa, goðfræðileg staðaheiti, t. d. Ísland; Esja; Reykjavík; Hóll; Eimelur; Jökuldalur; Vestfirðir; Evrópa; Nóatún.
- c) Samnöfn, notuð sem örnefni, skal rita með stórum staf, t. d. Tjörninn (í Reykjavík), Pollurinn (á Ísafirði), Bótin (á Akureyri) Tangi (= Ísafjörður).
Sama regla gildir um stytt staðanöfn, t. d. Bakkinn (Eyrarbakki), Fjörður (Hafnarfjörður) Vík (Bolungarvík).
- d) Nöfn stofnana, félaga og flokka, ef nöfnin eru óstytt og óafbökuð, t. d. Eimskipafélag Íslands; Háskóli Íslands; Alþingi; Framsóknarflokkurinn.
- e) Bóka- og blaðaheiti, t. d. Sögur herlæknisins; Morgunblaðið.
- f) Nöfn ritgerða, kvæða, annarra ritsmíða og tónverka, t. d. Samhengið í íslenskum bókmenntum; Örlög guðanna; Tunglskinssónatan.
(Athuga ber, að í liðum e) og f) skal aðeins rita fyrsta orðið með stórum staf, t. d. Sögur herlæknisins, en ekki Sögur Herlæknisins og Samhengið í íslenskum bókmenntum, en ekki Samhengið í Íslenskum Bókmenntum.

6. gr.

- a) Valfrjálst er, hvort rita skal stóran eða lítinn staf í stytta eða breyttu nafni stofnunar eða nafni stofnunarhluta (deildar innan stofnunar), ef einungis er um eina stofnun að ræða hérlendis og misskilningur eða ruglingur ólíklegur, enda séu nöfnin þá að jafnaði notuð með viðskeyttum greini, t. d. Háskólinn eða háskólinn, Menntamálaráðuneyti (ð) eða menntamálaráðuneyti (ð), Ríkisútgáfan eða ríkisútgáfan, Sambandið eða sambandið, Eimskipafélagið eða eimskipafélagið, Íhaldsflokkurinn eða íhaldsflokkurinn o. s. frv.
- b) Nöfn persónugerðra hluta og hugmynda má rita með stórum staf, t. d. Norðanvindur, ef vindurinn er hugsaður sem persóna. — Helstu persónur sögunnar voru Þekkingin og Ástin.

7. gr.

- a) Í samsettum örnefnum skal þeirri reglu fylgt að rita nafnið með stórum staf í upphafi og án bandstriks milli liða, ef síðari hluti þess er samnafn, t. d. Syðri-Þakki, Fornihvammur.

- b) Í samsettum örnefnum, sem hafa sérnafn að síðari hluta, svo og **mannanöfnum**, sem hafa eins konar viðurnefni að forlið, skal rita stóran staf í báðum samsetningarliðum, og band skal vera milli liðanna, t. d. **Syðri-Guðrúnarstaðir; Vestur-Ísafjarðarsýsla; Víga-Glúmur.**

8. gr.

Fara skal eftir málvitund um, hvort ritaður er stór stafur í upprunalegum sérnöfnum í orðtökum og málsháttum, t. d. **Þrándur í Götu**, eða **þrándur í götu**, Nú er setinn **Svarfaðardalur**, Sá er galli á gjöf **Njarðar**.

9. gr.

- a) **Hátíðanöfn** skal því aðeins rita með stórum staf, að fyrri hluti þeirra sé sérnafn, t. d. **Margrétarmessa, Þorláksmessa** o. s. frv.
 b) Um **viðurnefni** og **nokkur önnur orð**, samsett á sama hátt, gildir sama regla og um **hátíðanöfn** t. d. (Helgi) **Hundingsbani, Hólsfjallahangikjöt, Vernerslögmál** o. s. frv. Um viðurnefni almennt, sjá 10. gr., og **hátíðanöfn**, 15. gr.

4. KAFLI

Um lítinn staf.

10. gr.

Viðurnefni skal rita með litlum staf (sbr. þó Um stóran staf 9. gr. b-lið), t. d. (Ari) **fróði**, (Jón) **lærði** o. s. frv.

11. gr.

- a) **Þjóðaheiti, þjóðflokkahæiti, nöfn á íbúum landshluta** (héraða, hreppa) og **íbúum heimsálfa** skal rita með litlum staf, t. d. **Íslendingur, mongóli, austfirðingur, keldhverfingur, evrópumaður.**
 b) **Tungumálaheiti og nöfn á mállýskum** skal rita með litlum staf, t. d. **Íslenska, vestfirska, jóska.**

12. gr.

Nöfn á fylgismönnum stefna, jafnt stjórnmalastefna sem annarra, skal rita með litlum staf, t. d. **framsóknarmaður, sjálfstæðismaður, alþýðuflokksmaður, sósíalisti; guðspekingur, nýguðfræðingur**, o. s. frv.

13. gr.

Um breytt og stýtt stofnanaheiti, sjá Um stóran staf, 6. gr. a-lið.

14. gr.

- a) **Dýra- og jurtanöfn**, sem samsett eru þannig, að fyrri hlutinn er sérnafn, skal rita með litlum staf, t. d. **óðinshani, baldursbrá, jakobsfífill, maríustakkur.**
 b) **Sömuheiðis skulu önnur orð**, samsett á sama hátt, með merkingu samnafns, rituð með litlum staf, t. d. **hrunadans, gróusaga, grettistak,**
 c) **Afleidd orð af mannanöfnum** skal rita með litlum staf, t. d. **marxismi, lenínismi** o. s. frv.
 d) **Sérnöfn notuð í merkingu samnafns** skal rita með litlum staf, t. d. **kvislingur** o. s. frv.
 e) **Ef samnafn er fyrri hluti orðs, en sérnafn síðari hluti**, skal rita orðið með litlum staf, t. d. **lygamörður, skriffinnur, aulabárður.**

15. gr.

Nöfn einstakra daga, mánaða, tímabila, hátíða og tyllidaga skal rita með litlum staf, sbr. þó Um stóran staf 9. gr., a-lið, t. d. **laugardagur; júlí; þorri; fornöldin; jól; páskar; skírdagur; sjómanna dagurinn.**

5. KAFLI

Um tvöfaldan samhljóða.

16. gr.

Rita skal tvöfaldan samhljóða á undan samhljóða, þar sem stofn eða rót segir til um. Á eftir samhljóða skal hins vegar aldrei rita tvöfaldan samhljóða.

Dæmi um beygingarmyndir orða: Hryggs (af hryggur), flokks (af flokkur), falls (af fall), kepps (af keppur); klukkna (af klukka); hryggnum (af hryggur), leppnum (af leppur); gaffli, gafflar (af gaffall), drottni, drottinn (af drottinn); rognir, rognar (af rogginn), grannrar, granns (af grannur); glöggt (af glöggur), grimmt (af grimmur); gleggri, gleggstur (af glöggur), þynnri, þynnstur (af þunnur); hryggði, hryggt (af hryggja), brenndi, brennt (af brenna), hvessti, hvesst (af hvesa). Athuga ber, að þt. og lh. þt. af leggja og hyggja hafa einfalt g, (lagði, lagt o. s. frv.).

Dæmi um afleidd orð: grimmd (af grimmur), sníld (sbr. snjallur); þurrka (af þurr); kettlingur (af köttur), vettlingur (af vöttur); glettni (af glettinn), heppni (af heppinn); drottning (af drottinn); finnska (af finni), illska (af illur); kennsla (af kenna), vinnsla (af vinna); grynnka (af grunnur), minnka (af minni), drukkna (sbr. drukkinn, drekkja), slökkna (sbr. slökkva).

6. KAFLI

Um nn og n í greini og endingum orða.

17. gr.

Í nafnorðum með viðskeyttum greini skulu vera jafnmörg n í hverju falli og í lausa greininum.

Dæmi um karlkynsorð: nf. et. hesturinn, þf. hestinn, þgf. hestinum, ef. hestsins; nf. flt. hestarnir, þf. hestana, þgf. hestunum, ef. hestanna.

Dæmi um kvenkynsorð: nf. et. stúlkan, þf. stúlkuna, þgf. stúlkunni, ef. stúlkunnar; nf. flt. stúlkurnar, þf. stúlkurnar, þgf. stúlkunum, ef. stúlkanna.

Dæmi um hvorugkynsorð: nf. et. lambið, þf. lambið, þgf. lambinu, ef. lambsins; nf. flt. lömbin, þf. lömbin, þgf. lömbunum, ef. lambanna.

18. gr.

1. Greinislaus karlkynsnafnorð, mynduð með viðskeytunum -an, -in, -un, skal rita með nn í nf. et., en n í öðrum föllum et. og flt. Dæmi: nf. et. aftann, þf. aftan, þgf. aftni, ef. aftans; nf. flt. aftnar, þf. aftna, þgf. öftnum, ef. aftna; nf. Þórarinn, þf. Þórarin, þgf. Þórarini, ef. Þórarins; nf. et. morgunn, þf. morgun, þgf. morgni, ef. morguns; nf. flt. morgnar, þf. morgna, þgf. morgnum, ef. morgna.

2. Erlend orð að uppruna, t. d. Kjartan, Natan, Kvaran, Satan o. s. frv., skal rita með n í öllum föllum.

3. Rita má að vild Auðunn eða Auðun.

19. gr.

1. Kvenkynsnafnorð, mynduð af sögnum með viðskeytinu -un eða -an, skal rita með -n, t. d. hugsun, blessun, bölvun, skemmtun, skipun (skipan); Sama gildir um Gefjun.

2. Orð, sem enda á -kunn skal rita með nn: einkunn, forkunn, miskunn, vorkunn.

3. Kvenmannsnöfn mynduð af unnur skal rita með nn, t. d. Iðunn, Jórunn, Steinunn, Sæunn.

20. gr.

Greinislaus hvorugkynsnafnorð, sem enda á -an og -in, skal rita með n bæði í nf. og þf. í et. og flt., svo og í öðrum föllum, t. d. gaman, líkan, megin.

21. gr.

1. Lýsingarorð, mynduð með viðskeytinu **-in**, svo og lýsingarhætti þátíðar, myndaða með sama viðskeyti, skal rita með **nn** í nf. og þf. kk. et., þgf. og ef. kvk. et.; ef. flt. í öllum kynjum; í öðrum föllum er ritað **n**. **Dæmi:** nf. et. kk. **fyndinn**, þf. **fyndinn**, þgf. **fyndnum**, ef. **fyndins**; nf. flt. **fyndnir**, þf. **fyndna**, þgf. **fyndnum**, ef. **fyndinna**; nf. et. kvk. **fyndin**, þf. **fyndna**, þgf. **fyndinni**, ef. **fyndinnar**; nf. flt. **fyndnar**, þf. **fyndnar**, þgf. **fyndnum**, ef. **fyndinna**; nf. et. hvk. **fyndið**, þf. **fyndið**, þgf. **fyndnu**, ef. **fyndins**; nf. flt. **fyndin**, þf. **fyndin**, þgf. **fyndnum**, ef. **fyndinna**. Nf. et. kk. **bundinn**, þf. **bundinn**, þgf. **bundnum**, ef. **bundins**; nf. flt. **bundnir**, þf. **bundna**, þgf. **bundnum**, ef. **bundinna**; nf. et. kvk. **bundin**, þf. **bundna**, þgf. **bundinni**, ef. **bundinnar**; nf. flt. **bundnar**, þf. **bundnar**, þgf. **bundnum**, ef. **bundinna**; nf. et. hvk. **bundið**, þf. **bundið**, þgf. **bundnu**, ef. **bundins**; nf. flt. **bundin**, þf. **bundin**, þgf. **bundnum**, ef. **bundinna**.
2. Þf. et. kk. af orðunum lítill og mikill skal rita með **nn**: lítinn, mikinn.
3. Af öðrum lýsingarorðum en um getur í lið 1 og 2 skal rita þf. et. kk. með **n**, t. d. **góðan**, **ríkan**, **stóran**.

22. gr.

Staðaratviksorð, sem tákna stefnu frá stað, skal rita með **n**, t. d. **sunnan**, **vestan**, **héðan**, **þaðan**, **hvaðan**.

7. KAFLI

Um j.

23. gr.

1. Á eftir frammæltu **g** eða **k** skal ekki rita **j**, ef næst á eftir fer **e**, **i**, **í**, **æ**, **ei**, **y**, **ý**, eða **ey**, sbr. þó reglu í 3. lið t. d.:
 - a) á eftir framstæðu **g** eða **k**: **gefa**, **kerra**; **gin**, **kind**; **gína**, **Kína**; **gæta**, **kæti**; **Geiri**, **keila**; **gylta**, **kyn**; **gýgur** („tröllkona“), **kýr**; **Geysir**, **keyri**.
 - b) á eftir innstæðu **g** eða **k** (á undan **i**): **flutningi**, **fengi**; **tæki**, **æki**.
2. Á eftir frammæltu **g** eða **k** skal rita **j** á undan **u** og **a**, sömuleiðis á eftir „hljóðlausu“ **g** (ef **g** kemur fram í stofni í öðrum orðmyndum, t. d. þátíð sagna): **foringja**, **foringjum**; **víkja**, **víkjum**; **fleygja**, **fleygjum** (sbr. þátíð **fleygði**). (Hins vegar skal ekki rita **j** á milli uppmæltis **g** og framangreindra sérhljóða: **hörmungar**, **hörmungum**, **dunkar**, **dunkum**).
3. Í fleirtölu lýsingarháttar nútíðar af sögnum, sem hafa **j** í nafnhætti, skal rita **j** á undan **e**, hvort sem á undan fer frammælt **g** eða **k** eða annað hljóð (sérhljóð eða samhljóð). Í þessu tilviki er lýsingarhátturinn notaður sem nafnorð: **syrgjendur**; **sækjendur**; **byrjendur**; **flýjendur**. Athuga ber, að ekki skal rita **j**, ef uppmælt **k** er í stofni sagnar (t. d. **leikendur** af **leika**).
4. Á eftir **ý**, **æ** og **ey** skal rita **j**, ef **a** eða **u** fara næst á eftir: **hlýja**, **hlýjum**; **bæja**, **bæjum**; **heyja**, **heyjum**. Þessi regla gildir þó ekki, ef um samsett orð er að ræða og síðari samsetningarliðurinn hefst á sérhljóði: **nýár**, **Sæunn**, **heyannir**. Þó skal rita orðið **Eyjólfur** með **j**: **Eyjólfur**.
5. Á eftir **ý**, **æ**, og **ey** skal ekki rita **j**, ef **i** fer á eftir: **hlýir**, **bæir**, **heyið**.

8. KAFLI

Um ýmis stafsetningaratriði.

24. gr.

1. Í upphafi orða og orðliða í samsettum orðum segir framburður til um, hvort rita skal **f** eða **v**.
Dæmi: **fara**, **vara**; **sjóferð**, **kjötverð**.

2. Í stofnendingum orða og viðskeytum skal rita **v**.
Dæmi: sævi, sævar (af sær), mávar (af már, síðar mávur), stöðvar (af stöð), bölvva, stökkva, uppgötva; Tryggvi, Sölvi, jörvi (Jörvi) o. s. frv.
 Sérstaklega ber að athuga rithátt eftirtalinna orða: ævi (ævinlega, hvaðanæva), Ævar, ævintýri, mávur, fræva, frævill, Eva. Valfrjálst er, hvort ritað er Svava, Svavar eða Svafa, Svafar.
3. Á undan samhljóðum inni í orðum skal farið eftir því, hvort **f** eða **v** er í frum-orðinu, sem hlutaðeigandi orð er leitt af. **Dæmi:** frjóvga (af frjór, þf. í fornmáli frjó-v-an), frjóvgun; sljóvga (af sljór, þf. í fornmáli sljó-v-an).
4. Rita skal **f**, þótt fram sé borið **v**, ef ekki brýtur í bága við fyrr greindar reglur. **Dæmi:** hafa, gefa, gæfa, gáfa, reykháfur, hrjúfur, álfur, kálfur, erfiður.

25. gr.

1. Rita skal **f** milli sérhljóðs annars vegar og **l** og **n** hins vegar, þótt fram sé borið **b**. **Dæmi:** afl, efla, gafl, skófla, tafla, fífl; efna, hefna, hæfni, jafn, nafn, safn, stífni o. s. frv.
 Undantekningar eru nokkur orð af erlendum uppruna t. d. Biblía, babl, babla, obláta.
 Athuga ber, að **b** er ritað milli samhljóða og **l**, ef svo er fram horð, t. d. kumbl, sumbl.
2. Í þátíð og lýsingarhætti þátíðar af sögnum skal rita **fn** í stað **m** í framburði, ef í nafnhætti skal rita **fn** (framborið **bn**) samkvæmt lið 1.
Dæmi: efndi, efnt, (af efna), hefndi, hefnt (af hefna), nefndi, nefnt (af nefna) o. s. frv.
 Sama máli gegnir um nafnorð, leidd með tannhljóðsviðskeyti af þessum sögnum, svo og hvk. af jafn.
Dæmi: efndir, hefnd, nefnd; jafnt.
3. Uppruni ræður, hvort rita skal **ps**, **pt** (**ppt**) eða **fs** og **ft**.
Dæmi: þreps (af þrep); hófs (af hóf); tæpt (af tæpur); gróft (af grófur); gapti (af gapa); kleipst (af klípa); gifta (sbr. gefa); skaft, Skafti (skylt skafa), loft (skylt lauf); skipta, skipti, skipting (af skípa); svipta, sviptingar (af svípur); yppta (skylt upp).

26. gr.

Yfirleitt skal stofn(rót) haldast á undan endingu (beygingarendingu, viðskeyti), þótt eitthvert samhljóð stofns(rótar) heyrast ekki í framburði.

Frá þessu eru tvær veigamiklar undantekningar:

- a) Brott eru felld **ð** og **d** milli samhljóða (**n**, **l**, **r**) annars vegar og **t** hins vegar.
Dæmi: vont (af vondur), kalt (af kaldur), yrti (af yrða).
- b) Brott eru felld **ð** og **t** (**tt**) á undan miðmyndarendingu og endingu 2. pers. et., ef ekki heyrast í framburði.

Sama gildir um tannhljóð í rót orðs á undan **s** í endingu.

Dæmi: (þið) komist (af (þið) komið+st); (þú) leist (af (þú) leit+st); (hafa) hist (af (hafa) hitt+st); ísfirskur (sbr. Ísafjörður). Sjá að öðru leyti Um z og afnám hennar (2. kafla).

Með þeim undantekningum, sem að framan greinir, ber að gæta stofns og rótar.

Dæmi: lambs (af lamb); franskt (af franskur); margt (af margur); horfnir (af horfinn); morgnar (af morgunn); kembdi (af kamba); velktist, velkst (af velkjast); syndga (af synd); þarfnastr (sbr. þörf); bernska (af barn); norskur (sbr. Noregur); eyfirskur (sbr. Eyjafjörður); stærstur (af stór); bágur (sbr. bágs); plógur (sbr. plógs); ljúga (sbr. lýg); segja (sbr. þt. sagði) o. s. frv.

Um þetta atriði þarf oft að styðjast við stafsetningarorðabækur, sbr. húfa, lófi, rófa, tófa o. s. frv.

27. gr.

Rita skal hv eða kv í samræmi við uppruna.

Benda má á, að spurnarfornöfn og óákveðin fornöfn, ef því er að skipta, skal alltaf rita með hv. Samanburður við dönsku getur einnig verið til leiðbeiningar.

Dæmi:

hver (fn. og heit uppspretta): **kver** (lítil bók) —

hvalir (dýr): **kvalir** (þjáning) —

hviða (þota, vindhviða): **kviða** (kvæði, hljómkviða). —

Hvítur, sbr. d. hvid — kvöl, sbr. d. kval o. s. frv.

28. gr.

Rita skal fl, gl og gn, þótt stafavíxl verði stundum í framburði.

Dæmi: Skefldi, skeflt (af skefla, sbr. skaf), sigldi, siglt (af sigla sbr. segl), gegndi, gegnt, (af gegna).

29. gr.

Rita skal x í stað gamals hs, í tökuorðum og í samræmi við gamla hefð.

Dæmi: lax (sbr. þ. Lachs); taxti; rexa; pexa o. s. frv.

30. gr.

Á milli sérhljóðs og i er stundum borið fram j þótt g sé í stofni. Skal þá ritað g í samræmi við aðrar orðmyndir, þar sem það kemur fram.

Dæmi: bogi (þf. boga), bagi (þf. бага), legi (af lögur), lögin (af lög) o. s. frv.

9. KAFLI

Um é og je.

31. gr.

- Rita skal é í orðum af íslenskum stofnum, hvort sem um er að ræða fornt, langt e eða e, sem hefur lengst: **vér; vél; fé; hérað, fékk, féll.**
Sömuleiðis skal rita é í nöfnum bókstafa: **bé, dé** o. s. frv.
- Rita skal je í upphafi sérnafna og samnafna af erlendum uppruna: **Jens, Jesús; jeppi.**
- Í fleirtölu lýsingarháttar nútíðar af sögnum, sem enda í nafnhætti á ja, skal rita je, sbr. 23. gr. 3. lið: **seljendur, verjendur, sækjendur, þiggjendur, enn fremur í orðinu fjendur.**
- Valfrjálst er, hvort ritað er é eða je í eftirfarandi tilvikum:
 - í innstöðu í erlendum orðum: **Sovétríkin eða Sovjetríkin, tékkar eða tjekkar,**
 - í íslenskum orðum, þar sem jö (ja) hefur orðið je: **alltjent eða alltént, smjer eða smér, ófjeti eða óféti, stjel eða stél, fjegur eða fégur.**

10. KAFLI

Um y, ý, ey.

32. gr.

Rita skal y, ý, ey í samræmi við uppruna og fornan framburð.

Að jafnaði skal fylgja venju um rithátt, þótt óvís sé. Rétt hafa menn þó til að velja, ef hefð og uppruni stangast á (í **hnipri:** í **hnypri**) eða ef fræðimenn greinir á um uppruna (**ábristir:** **ábrystir**).

Til leiðbeiningar má benda á, að þessi hljóð fornmálsins eru orðin til við ýmiss konar hljóðvörp, og má oft sjá upprunann með samanburði við íslenskar orðmyndir eða skyld mál. Einnig getur forn ritháttur skorið úr.

Dæmi: þyngd, sbr. þungur; spyrja, sbr. spurði; yrði, sbr. urðum; synir, sbr. sonur (eldra sunr); byggi, sbr. bjuggum; syngja, sbr. d. synge; systir, sbr. d. søster; hýsa,

sbr. hús; rýja, sbr. rúði; lýsa, sbr. ljós; mýkt, sbr. mjúkur; kýr, sbr. d. ko; eygja, sbr. auga; dreyma, sbr. draumur; eyra, sbr. d. øre o. s. frv.

11. KAFLI

Um sérhljóða á undan ng og nk.

33. gr.

1. Á undan **ng** og **nk** skal rita **a** í stað **á** í framburði, **e**, í stað **ei**, **i(y)** í stað **í(y)**, **u** í stað **ú** og **ö** í stað **au**: langur; lengi, enginn; fingur, yngri; ungur; löngum.
2. Á undan **ng** og **nk** skal rita **ó** í samræmi við framburð, svo og **æ**: kóngur, kóngulól, sæng, vængur.
3. Í samsettum eða afleiddum orðum, þar sem **n** og **g** eða **n** og **k** lenda saman vegna þess, að síðari hluti samsetta orðsins eða viðskeyti afleidda orðsins hefst á **g** eða **k**, en fyrri hlutinn endar á **n**, ræður uppruni stofns fyrri hlutans rithætti: túngarður, laungetinn, Steingerður, brúnkol, steinkista; einkum, kveinka, Sveinki. Hins vegar skal rita svo: lingerður, vankunnátta; Ranka, Brynki o. s. frv.

12. KAFLI

Um eitt orð eða tvö.

34. gr.

1. Stofnsamsetningar skal rita sem eina heild. Gott viðmiðunareinkenni er það, að orðstofninn, sem er fyrri hluti samsetningarinnar, helst óbreyttur í allri beygingunni.

Dæmi:

Nf. et.	stólfótur	langleitur	ég rangsný
þf. et.	stólfót	langleitan	þú rangsnýrð
þgf. et.	stólfæti	langleitum	hann rangsnýr
ef. et.	stólfótar	langleits	við rangsnúum o. s. frv.

2. Rita skal sem tvö orð fornöfnin **annar hvor**, **annar hver**, **annar tveggja** og **hvor tveggja**. Þessi orð eru ekki stofnsamsetningar, enda beygist fyrri liður og í sumum tilvikum báðir.
3. Af sumum orðum eru til — jafnframt stofnsamsetningu — orðasambönd, gerð af sömu liðum. Stofnsamsetningin er rituð sem ein heild, orðasamböndin sem tvö orð.

Dæmi: heiðindómur: heiðinn dómur; kristindómur: kristinn dómur; kristinfræði (kvk. et.): kristin fræði (hvk flt.); meirihluti: meiri hluti; minnihluti: minni hluti.

Athuga ber, að í orðasambandinu beygist fyrri hlutinn, en helst óbreyttur í samsetta orðinu, t. d. (frá) **heiðnum dómi**: (frá) **heiðindómi**; (frá) **meira hluta**: (frá) **meirihluta**.

4. Í nokkrum örnefnum og samnöfnum, sem þannig eru samsett, að fyrri liður er veikt lýsingarorð, beygja flestir fyrri lið. Allt um það skal örnefnið eða samnafnið ritað sem ein heild, t. d. **Breiðifjörður**, þf. **Breiðafjörð** (eða nf. **Breiðafjörður**, þf. **Breiðafjörð**); nf. **Kaldakinn**, þf. **Köldukinn** (eða nf. **Kaldakinn**, þf. **Kaldakinn**); **Hæstiréttur** (þf. **Hæstarétt**).

35. gr.

1. Eignarfallssamsetningar skal rita sem eina heild. Hér sker áherslan yfirleitt úr, hvort um er að ræða eignarfallssamsetningu eða orðasamband. Reglan er sú, að í eignarfallssamsetningu hvílir aðaláhersla á fyrra eða fyrsta atkvæði (ef um fleiri en eitt atkvæði er að ræða) fyrri samsetningarliðar, en aukaáhersla (léttari

áhersla) á upphafi síðari samsetningarliðar, t. d. **bóndadóttir** (með aðaláherslu á **bónd-**, en aukaáherslu á **dótt-**). Orð, mynduð eins og **bóndadóttir**, eru algeng, en orðasambönd eins og **bónda dóttir** eru fátíð í íslensku (nema helst í skáldskap), þar sem aðalreglan er, að eignarfallsorð, sem stjórnast af nafnorði, komi á eftir stýriorðinu, sbr. **Sigríður er bóndadóttir: Sigríður er dóttir bónda** o. s. frv.

2. Ef eignarfallsliðir eru notaðir til að auka vægi (intensitet) merkingar, er valfrjálst, hvort þeir eru ritaðir áfastir síðari lið eða hvort band er sett milli liðanna, t. d. **óvenjugóður** eða **óvenju-góður**. Ástæðan er sú, að jafnþung áhersla getur hvílt á báðum liðum.

Dæmi um liði af þessu tæi: afbragðs-, aftaka-, ágætis-, forkunnar-, fjölda-, furðu-, nýtsku-, ódæma-, óhemju-, óskapa-, óvenju-, rokna-, undra-, t. d. **afbragðsgóður** eða **afbragðs-góður** o. s. frv.

Athuga ber, að á orðin fjarska og einkar er litið sem atviksorð, og eru þau því ekki rituð áföst, t. d. **fjarska góður, einkar alþýðlegur**.

36. gr.

1. Forliði, sem líta má á sem forskeyti, skal rita áfasta, t. d. **aðal-** (**aðalinngangur**), **al-** (t. d. **algóður**), **and-** (t. d. **andstæðingur**), **au-** (t. d. **aufúsa**), **for-** (t. d. **formaður**), **frum-** (t. d. **frumstæður**), **full-** (t. d. **fullgóður**), **gagn-** (**gegn-**) (t. d. **gagnstæður, gegndrepa**), **ger-** (**gjör-**) (t. d. **gerbreyta, gjörbreyta**), **megin-** (t. d. **meginland**), **mis-** (t. d. **misbjóða**), **ný-** (t. d. **nýkominn**), **of-** (t. d. **ofbjóða**), **ó-** (t. d. **ósannindi**), **or-** (t. d. **orlof**), **sam-** (t. d. **samskeyti**), **sí-** (t. d. **sifelldur**), **tor-** (t. d. **torlæs**), **van-** (t. d. **vanvirða**), **önd-** (t. d. **öndverður**), **ör-** (t. d. **örmagna**).

2. a)

Forliðina **all-**, **hálf-**, **jafn-** og **lang-** má rita áfasta eða tengja þá með bandi við næsta orðlið, t. d. **allgóður** (eða **all-góður**); **jafngóður** (eða **jafn-góður**); **hálf-undarlegur** (eða **hálf-undarlegur**); **langstærstur** (eða **lang-stærstur**).

Sérstaða þessara forliða stafar af því, að jafnþung áhersla getur hvílt á báðum orðliðum.

b)

Afar, **of** og **ofur** skal rita áföst nafnorðum, t. d. **afarkostir, offramleiðsla, ofurmenn**, en laus frá lýsingarorðum og atviksorðum, t. d. **afar stór, afar vel, of stór, of vel, ofur einfaldur, ofur glaðlega**.

Of skal rita áfast sögnum, t. d. **ofbjóða**, sbr. 1. lið.

3. Forsetningar (atviksorð), notuð sem forskeyti, skal rita áfastar (áföst), enda hvílið aðaláhersla á þeim.

Dæmi: **að-** (t. d. **aðferð**), **af-** (t. d. **afsanna**), **at-** (t. d. **atferli**), **á-** (t. d. **áburður**), **fram-** (t. d. **framkoma**), **framan-** (t. d. **framanverður**), **frammi-** (t. d. **frammi-staða**), **frá-** (t. d. **fráfærur**), **fyrir-** (t. d. **fyrirskipun**), **há-** (t. d. **háseta**), **inn-** (t. d. **innlendur**), **inni-** (t. d. **innivera**), **innan-** (t. d. **innantökur**), **í-** (t. d. **íhuga**), **með-** (t. d. **meðmæli**), **mót-** (t. d. **mótdrægur**), **til-** (t. d. **tilburðir**), **um-** (t. d. **umboð**), **undan-** (t. d. **undanfari**), **undir-** (t. d. **undirgefni**), **upp-** (t. d. **uppgjöf**), **uppi-** (t. d. **uppiskroppa**), **út-** (t. d. **útför**), **úti-** (t. d. **útilega**), **við-** (t. d. **viðkvæmur**), **viður-** (t. d. **viðurlög**), **yfir-** (t. d. **yfirmaður**).

37. gr.

1. Ef forsetningar og samtengingar eru orðnar til úr fleiri en einu orði, skal farið eftir uppruna, þ. e. hvert „orð“ skal ritað út af fyrir sig.

Dæmi: **á meðal, á milli, í gegnum; þó að, því að, þar eð, enda þótt, til þess að**.

2. Atviksorð, sem mynduð eru af fallorðum eða orðin eru til við samvöxt smáorðs (viðskeytis) og fallorðs, skal rita í einni heild.

Dæmi: allsendis, andæris, framvegis, umhverfis, útbyrðis, þannig, aldrei, rösklega, hálfvegis, gegnum, kringum, langtum, aðeins, alltaf, ávallt o. s. frv.

a) Athuga ber, að valfrjálst er að rita hvort heldur sem er alltof eða allt of, smámsaman eða smám saman, öðruhverju eða öðru hverju.

Orð, sem enda á **-megin**, má rita sem eina heild, ef fyrri hlutinn er tvíkvætt fornafn, sjá lið 5, d, t. d. **báðumegin, hinumegin, öðrumegin.**

b) **Hvers vegna** og **þess vegna** eru orðasambönd, og ber því að rita sem tvö orð, sbr. 5. lið, h.

c) Orð eða orðasambönd, sem gerð eru af atviksorði (forsetningu) og eignarfalli nafnorðs, má rita í einu orði eða tveimur, t. d. **innanlands** (eða **innanlands**), **utanlands** (eða **utanlands**), **neðanjarðar** (eða **neðanjarðar**), **innanhúss** (eða **innan húss**), **utangarðs** (eða **utan garðs**), **innansveitar** (eða **innan sveitar**) o. s. frv.

3. Þegar atviksorð er til orðið úr smáorðum, skal farið eftir uppruna, þ. e. hvert „orð“ ritað út af fyrir sig.

Dæmi: enn þá, enn fremur, hér með, á milli, í kringum, í gegnum, með fram, fyrir fram.

Undantekningar eru orðin **áfram** og **umfram**.

4. Rita skal staðaratviksorð og eftirfarandi forsetningu sem tvö orð:

Dæmi: fram hjá, inn í, út af, út undan, út frá, yfir um, suður í, sunnan við o. s. frv.

5. Orðasambönd, sem notuð eru í atvikslegri merkingu, skal rita í samræmi við uppruna, þ. e. rita skal hvert „orð“ út af fyrir sig. Þó er í sumum tilvikum valfrelsi um rithátt.

Dæmi:

a) **Háttur:** lítills háttar, mikils háttar, þess háttar.

b) **Konar og kyns:** alls konar, eins konar, einhvers konar, hvers konar, margs konar, nokkurs konar, sams konar, tvenns konar, ýmiss konar; alls kyns, hvers kyns, margs kyns, þess kyns o. s. frv. Þessi sambönd má einnig rita sem eitt orð, t. d. **allskonar; allskyns.**

c) **Kostur:** alls kostar, eins kostar, að minnsta kosti.

d) **Megin:** báðum megin, hérna megin, hinum megin, þarna megin, þeim megin **öðrum megin.**

Sum þessara orða hafa þó vaxið saman í eina heild, og má þá rita sem eitt orð, sbr. 2. lið, a.

e) **Sinni:** einu sinni, einhverju sinni, hverju sinni, nokkru sinni.

f) **Staður:** alls staðar, annars staðar, einhvers staðar, nokkurs staðar, sums staðar. Þó má einnig rita **alstaðar** og **sumstaðar.**

g) **Tími:** einhvern tíma (tímann), nokkurn tíma (tímann).

h) **Vegna:** hvers vegna, þess vegna. Sjá 2. lið, b.

i) **Vegur:** annars vegar, hins vegar; einhvern veginn, engan veginn, nokkurn veginn.

Aftur á móti skal rita **hinseginn, þanneginn.**

38. gr.

Um band milli orðhluta er fjallað í auglýsingu um greinarmerkjasetningu, 20. gr.

13. KAFLI

Ýmis atriði.

39. gr.

a) Í eignarfallssamsetningum, þar sem stofn fyrri liðar endar á -s og eignarfall sama liðar á -s, skal sleppa s-i eignarfallsins, ef síðari liður hefst einnig á s, t. d. **Árnessýsla, Snæfellsnessýsla, Reykjanesskagi** o. s. frv.

Hins vegar skal rita: **krosssaumur, Fossfel, o. s. frv.**

- b) Ef seinni liður samsetts orðs hefst á s, má sleppa s-i eignarfalls í fyrri lið, ef svo er títt í samsvarandi eldri orðum, t. d. **námstjóri, námstjórn, sbr. hreppstjóri, hreppstjórn, skipstjóri, skipstjórn** o. s. frv.

40. gr.

Tvenns konar orðmyndir má nota, ef ekki fer í bága við venjur um málvöndun, t. d. **hef, hefur, eða hefi, hefir; steig, sté** (hins vegar ekki **stég**) o. s. frv. Um slík atriði ber að jafnaði að gæta samkvæmni.

41. gr.

Um þau atriði íslenskrar stafsetningar, sem ekki er fjallað um í þessari auglýsingu, gilda áfram þær meginreglur, sem farið hefur verið eftir í íslenskum skólum.

14. KAFLI

Um gildistöku auglýsingarinnar.

42. gr.

Auglýsing þessi öðlast gildi hinn 1. september 1974, en frá sama tíma falla úr gildi eftirtaldar auglýsingar: Auglýsing nr. 15/1918, um eina og sömu stafsetningu í skólum og á skólabókum, Auglýsing um íslenska stafsetningu, sbr. Lögbirtingablað nr. 9, 22. ár, 28. febrúar 1929, og Auglýsing nr. 272/1973, um afnám Z.

Heimilt er þó að nota kennslubækur með þeirri stafsetningu, sem gilt hefur til þessa, meðan upplag þeirra endist; enn fremur kennslubækur, sem þegar eru komnar í setningu.

Menntamálaráðuneytið mun hlutast til um, að út verði gefin á næstunni leiðbeiningabók í íslenskri stafsetningu, einkum ætluð kennurum.

Menntamálaráðuneytið, 3. maí 1974.

Magnús T. Ólafsson.

Birgir Thorlacius.

AUGLÝSING

um greinarmerkjasetningu.

1. KAFLI

ALMENNT ÁKVÆÐI

1. gr.

Eftirfarandi reglur skulu gilda um greinarmerkjasetningu í íslenskum skólum, um kennslubækur útgefnar eða styrktar af ríkisfé, svo og um embættisgögn, sem út eru gefin.

2. KAFLI

UM PUNKT

2. gr.

1. Punkt skal setja á eftir **málsgrein**, enda felur það hugtak þá einnig í sér svo kölluð málsgreinarígildi. Þó má í sumum tilvikum nota semikömmu á eftir málsgrein, sjá reglur um það lesmerki, 9. gr